

УДК 070

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТВОРУ В МАСОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

Корнєєв В.М.

Актуальність. Сучасний стан розвитку журналістики в Україні засвідчує досить високе наповнення інформаційного простору, що дозволяє дослідникам вже тривалий час говорити про ситуацію інформаційного вибуху. Актуальними для сучасних досліджень є шляхи оптимізації журналістських матеріалів з метою звернення уваги сприймача саме на них у середовищі подібної часто повторюваної інформації. Оскільки число джерел, як і число ЗМІ, – величини кінцеві, причому з позиції дискретної оцінки інформаційного дискурсу кількісно не порівнювані, то розмаїтість інформаційних продуктів, що відображають одну й ту ж подію чи факт реальності, формує поле для наукового осмислення закономірностей побудови, ефективності, шляхів урізноманітнення за рахунок структурних засобів адаптації до каналу поширення для таких творів. У підсумку широке дослідження вказаних аспектів має на меті не тільки методологічне обґрунтування закономірностей оптимізації текстових структур, але й створення моделі підвищення ефективності інформаційних продуктів, а отже, підвищення якості інформування, збільшення інформаційного комфорту сприймача та з'ясування механізмів інформаційного маніпулювання і шляхів його уникнення.

Метою пропонованого дослідження є аналіз можливих шляхів оптимізації структур твору, серед завдань найбільш вагомими є такі: формулювання проблеми оптимізації структурної організації твору через призму наукового пізнання, аналіз підходів до інформаційного моделювання структур, висунення гіпотез щодо розв'язання поставленої проблеми.

Дослідження ґрунтується на роботах представників української школи літературного редагування (Р.Г. Іванченко, М.Д. Феллер, В.В. Різун, Н.Ф. Непійвода) [4], присвячених структурній організації твору, відображає сучасні підходи до масово комунікативної діяльності, закономірностей розвитку інформаційного простору комунікативної опозиції Автор – Сприймач у контексті функціонування журналістики.

Ефективність журналістського твору сьогодні в Україні підноситься чи не найвище за історію його функціонування на пострадянських теренах. Причина цього – демократичні перетворення, які відбуваються в нашій країні, що призводять до збільшення соціальної активності мас, з одного боку, та збільшення між виданнями конкуренції за сприймача – з іншого. Ці процеси позначаються і на вимозі актуальності пропонованого матеріалу, і на власне мовному оформленні матеріалу. Загострення актуальності матеріалу засобами змістово-сміслового маніпулювання аж до сенсаційності – теж ознака сучасного стану розвитку журналістики.

Структурна організація твору відтак набуває особливої значущості, стаючи поряд з індивідуально-авторським стилем видільною ознакою в межах інформаційного дискурсу. Проблема оптимального структурування інформації у цьому контексті виявляється саме у формуванні такої структури, яка б задовольняла і автора – передача інформації якомога повніше, і сприймача – сприймання необхідної, достатньої кількості інформації. З огляду на таке протиріччя, давно відоме в мовознавстві під назвою антиномії мовця і слухача, дослідження твірних структур передбачає пильну увагу до критеріїв структурної організації твору з боку автора чи редактора та закономірностей сприймання твору його адресатом. Виявлення шляхів оптимізації структури можливе саме з огляду на природу твору як дискретної одиниці інформаційного дискурсу з урахуванням відмінностей між інформаційним повідомленням джерела та його журналістським опрацюванням, уведенням його в контекст видання, соціальної ситуації, наданням цьому повідомленню ознак інформаційної актуальності.

Постановка проблеми. Структурна організація твору в українській школі літературного редагування досліджується саме з позиції функціонування твору, тобто потенційна реакція сприймача враховується на рівні передбачення достатності змістового комплексу для відображення закладених автором смислів повідомлення, для вияву авторського задуму й усвідомлення ідеї, що ним пропагується. Підхід до редагування твору з позиції автора і сприймача, врахування закономірностей породження і сприймання твору зумовили увагу дослідників до стилістичного вираження структури повідомлення, його мовно-стилістичного оформлення та аспектів редагування цього повідомлення відповідно до критеріїв чіткості і логічності викладу, вияскравлення авторської думки.

Особливого значення в контексті проблеми оптимізації структурної організації публіцистичного твору набуває дослідження професора В.В. Різунна „Літературне редагування”, що відзначається високим рівнем технологічності редакторської праці. Запропоновані дослідником методики поліпшення змістово-сислової організації твору не тільки ефективні в роботі редактора-практика, але й забезпечують технологічність засвоєння студентом, що доводить тривала практика апробації в межах навчальних курсів.

На сучасному рівні розвитку журналістської науки структурне моделювання можливих реакцій сприймача, а отже, й змістово-сислове структурування твору не мають поки що однозначно вивіреного теоретичного обґрунтування. Практика впровадження матеріалу, наданого джерелами інформування, в інформаційний дискурс досить неоднозначна з позиції якості інформування. А це в свою чергу призводить до інформаційного дискомфорту сприймача. Що може викликати глибші соціальні пропеси.

Власне й терміна „оптимізація” наша журналістська наука поки що не має і не використовує у сенсі терміна. За визначенням сучасного словника, „оптимальний” – той, „який найбільше відповідає певним умовам, вимогам, найкращий із можливих” [9, с. 732]. Під „оптимумом” мається на увазі „сукупність найсприятливіших умов для чого-небудь” [9, с. 732]. Таким чином, оптимізація як вид спрямованої діяльності може розглядатися і у контексті відповідності умовам, і у сенсі створення умов для певного типу поведінкових реакцій сприймача. Однак, оскільки формування ефективної

структури повідомлення (у найширшому розумінні цього терміну) – передусім процес діяльності, то компонента усвідомленої дії теж позначається на формуванні підходу до оптимального (ефективного) структурування змістово-сміслової організації інформаційного продукту.

Проблема оптимізації структурної організації публіцистичного твору таким чином полягає у створенні моделі ефективного структурування інформації стосовно умов комунікації, соціо-психологічного портрету сприймача та інтенцій автора, з урахуванням комунікативної значущості повідомлення на рівні інформаційного дискурсу та його актуальності в контексті аудиторії видання й національного інформаційного простору загалом. Вирішення проблеми оптимізації структури повідомлення розкриває можливості ефективного інформування, оцінки якості інформації з огляду на її „деформацію” в каналі поширення повідомлення, створення технологій інформаційного моделювання для різних каналів поширення інформації з урахуванням критеріїв і функціонально-методологічних засад професійної діяльності журналіста.

Вирішення проблеми оптимізації структурної організації твору може зосереджуватися у двох напрямках: 1. Дослідження предмету оптимізації, тобто твору і тексту як одиниці, а також інформаційного дискурсу, встановлення параметрів інформаційного балансу – це призведе до створення методологічних основ аналізу та формування методик виявлення недоліків структури в обраних умовах функціонування твору. 2. Дослідження структури масової комунікації призведе до створення методики оцінки ефективності структур твору і тексту за наперед визначеними критеріями доцільності.

Висновки. Оптимізація структурної організації твору в масовій комунікації як наукова проблема, крім аспектів літературного редагування, передбачає врахування закономірностей моделювання масової комунікації [8], особливостей масової поведінки, стереотипів, соціальних переваг в процесах сприймання твору [7]. Актуальним для вирішення проблеми є врахування жанрової палітри видань [3; 2], аналіз інформаційного наповнення видання [10], психолінгвістичні особливості вираження змістово-сміслових зв'язків у творі [5; 6; 1] – перелік далеко не повний і невичерпний, однак вказані складові проблеми сьогодні активно вивчаються у журналістиці. Дослідження проблеми оптимізації структури твору дасть можливість виявити результати сучасних підходів до функціонування інформації в суспільстві на якісно новому рівні, таким чином створити серйозне підґрунтя для подальшого розвитку журналістикознавчих досліджень.

Список літератури

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2004. – 344 с.
2. Гриценко О., Кривошея Г., Шкляр В. Основи теорії журналістської діяльності. – К., 2000. – 203 с.
3. Здоровега В.Й. Теорія і методика журналістської творчості: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Львів: ПАІС, 2004. – 286 с.
4. Іванченко Р.Г. Робота редактора над точністю слова і стилістикою викладу. – Львів, 1964. – 48 с.; Іванченко Р.Г. Літературне редагування.– Вид. 2-е, доп. і перероб. – К.: Вища шк., 1982. – 248 с.;

- Феллер М.Д. Лінгвістика і книгознавство // Поліграфія і видавнича справа. Вип. 3. – Львів: Вища школа, 1967. – С. 154-160.; Феллер М.Д. О литературном редактировании: Специфика и основные понятия // Книга. Исследования и материалы. Сб. 16. – М.: Книга, 1968. – С. 30-45.; Різун В.В. Літературне редагування. – К.: Либідь, 1996. – 226 с.; Непійвода Н.Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект): Монографія. – К.: ТОВ "МФА", 1997. – 288 с.; Феллер М., Пванченко Р. О литературном редактировании // Издательское дело. Книговедение (реферативная информация). – 1971. – № 6. – С. 17-18.; Феллер М.Д. Эффективность сообщения и литературный аспект редактирования – Львов: Пзд-во ЛГУ, 1978. – 222 с.; Феллер М.Д. Структура произведения: Автору и редактору. – М.: Книга, 1981. – 272 с.
5. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – 2-е изд. – М.: Политиздат, 1977. – 307 с.
 6. Непійвода Н.Ф. Мовні засоби інформаційного комфорту // www.journ.univ.kiev.ua/journ/journalib/index.php-act=article&article=245.htm.
 7. Різун В.В. Маси: Тексти лекцій. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2003. – 118 с.
 8. Різун В.В. Природа й структура комунікативного процесу // www.journ.univ.kiev.ua/journalib/index.php-act=article&article=2.htm
 9. СУМ.– Т. V. – К.: Наукова думка, 1974. – 841 с.
 10. Шеннон К.Э. Работы по теории информации и кибернетике. – М.: Пзд. иностр. лит., 1963. – 829 с.

Поступила до редакції 30.08.2006 р.